

Arbejds miljø på små byggepladser

Byggebranchen er en risikofyldt branche: Hvert år dræbes næsten 13 ansatte pr. 100 000 sammenlignet med fem pr. 100 000 i gennemsnit for alle brancher (1). Samtidig udsættes de ansatte i byggeriet også for en lang række helbredsproblemer lige fra asbestose til rygproblemer, hvide fingre og cement-kalk-eksem. Dette faktablad indeholder grundlæggende råd om arbejdsmiljø inden for bygge- og anlægssektoren, men kan ikke give detaljeret vejledning. Vi anbefaler, at den relevante arbejdsmiljømyndighed — Arbejdstilsynet — eller andre organer kontaktes, inden arbejdet påbegyndes, såfremt der er behov for yderligere rådgivning.

Inden arbejdet påbegyndes på byggepladsen

Arbejds miljø bør indgå som en integreret del af bygge- og anlægsprojekter, både under og efter selve anlægsfasen. Det er billigere og nemmere at styre risiciene for de ansatte i byggebranchen, inden arbejdet sættes i gang på byggepladsen. Det kan f.eks. ske ved at:

- fastlægge en politik for indkøb af maskiner og arbejdsudstyr og f.eks. indkøbe værktøj med lave støj- og vibrationsniveauer
- specificere arbejdsmiljøkrav i udbudsbetingelser, der som minimum opfylder de nationale lovgivningsmæssige krav
- planlægge arbejdsprocessen med henblik på at minimere antallet af ansatte, der er udsat for fare, f.eks. ved at planlægge støjende arbejdsopgaver til at blive udført, når der er færrest muligt ansatte på byggepladsen
- påbegynde forebyggelsesaktiviteterne allerede inden ankomsten til byggepladsen, f.eks. gennem planlægning, oplæring, instruktion og opfølgning
- fastlægge procedurerne for effektiv høring og inddragelse af de ansatte i spørgsmål vedrørende arbejdsmiljø
- sikre, at alle personer, herunder ledere, har modtaget instruktion og kan udføre deres arbejde uden arbejdsmiljømæssige risici for dem selv og andre ansatte.

Byggepladsledelse

Arbejdsgivere skal, i samarbejde med de projekterende, sikre de ansattes sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. Dette kan opnås ved at:

- undgå risici for alle ansatte
- evaluere de risici, der ikke kan undgås
- bekæmpe risici ved kilden
- bruge kollektive foranstaltninger til at beskytte de ansatte
- bruge personlige værnemidler, hvis der ikke er andre alternativer

- fastlægge midlertidige foranstaltninger
- informere de ansatte om de potentielle risici og følge op på sikkerhedsforanstaltningerne
- sikre de ansatte tilstrækkelig instruktion og oplæring.

Processen med at evaluere risici, der ikke kan undgås, kaldes en risikovurdering. Den bør kortlægge:

- potentielle farer
- hvem der risikerer at komme til skade og hvor alvorligt
- sandsynligheden for, at faren vil opstå
- de foranstaltninger, der skal iværksættes for at eliminere eller reducere faren for de ansatte
- de foranstaltninger, der først skal træffes.

Der bør iværksættes kontrolforanstaltninger, og det skal kontrolleres, at de fungerer og opfylder de lovgivningsmæssige krav.

Primære farer og risici

Man kan blive dræbt, komme til skade eller få dårligt helbred på mange forskellige måder på en byggeplads, f.eks. ved at:

- falde fra store højder
- komme ud for en ulykke, der involverer et køretøj
- få elektrisk stød
- blive begravet under udgravningsarbejde
- blive ramt af nedfaldende materiale
- indånde asbestfibre
- få dårlig ryg efter løft af tunge materialer
- komme i berøring med farlige stoffer
- få beskadiget hørelsen som følge af høj støj.

Høring af de ansatte

Høring af arbejdstagerne om arbejdsmiljøforanstaltninger er ikke kun et lovkrav, det er også en effektiv metode til at sikre, at de engagerer sig i arbejdsmiljøforanstaltninger og -forbedringer. De ansatte skal høres om alle arbejdsmiljøforanstaltninger og inden indførelsen af ny teknologi eller nye produkter.

Yderligere oplysninger

Dette faktablad er udarbejdet med henblik på Den Europæiske Arbejds miljø agentur 2004. Andre faktablade i serien og yderligere oplysninger om bygge- og anlægssektoren findes på <http://ew2004.osha.eu.int> Hjemmesiden opdateres og videreudvikles løbende. Oplysninger om EU-lovgivningen på arbejdsmiljøområdet findes på <http://europe.osha.eu.int/legislation/>

(1) Eurostat, *Statistics in focus* — Population and social conditions, Theme 3, 16/2001.

Oplysninger om danske regler findes på Arbejdstilsynets hjemmeside på <http://www.at.dk>

Checkliste

Denne checkliste opstiller en række spørgsmål om generelle farer på små byggepladser. Den kan bruges som grundlag for en undersøgelse af de mulige farer på en byggeplads, men kan ikke erstatte en komplet risikovurdering for hele pladsen. En så kort checkliste som denne kan ikke dække alle farer (²).

Checkliste for forebyggende indsats

- ✓ Oplagres og håndteres farlige stoffer på arbejdspladsen korrekt?
- ✓ Anvendes der passende beskyttelsesforanstaltninger til at forebygge eller reducere eksponeringen for støv (f.eks. træ, cement, silica)?
- ✓ Er der asbest på byggepladsen?
- ✓ Bærer alle personer på byggepladsen korrekt sikkerhedshjelm og værneudrustning?
- ✓ Kan en risiko styres uden brug af personlige værnemidler?
- ✓ Bruger de ansatte de rigtige personlige værnemidler til opgaverne?
- ✓ Er alle relevante anlæg, maskiner og sikkerhedsudstyr (herunder personlige værnemidler) CE-mærket og forsynet med korrekt mærkning?
- ✓ Er byggepladsen indhegnet, så offentligheden ikke kan få adgang dertil?
- ✓ Er der opstillet foranstaltninger til beskyttelse af offentligheden (f.eks. personer, der går forbi byggepladsen)?
- ✓ Kan alle komme sikkert hen til deres arbejdssted og arbejde der i sikkerhed? Er stilladserne f.eks. sikre?
- ✓ Er der opstillet de nødvendige skilte om f.eks. færdselsveje?
- ✓ Er byggepladsen ryddelig, veloplyst og velplanlagt?
- ✓ Er der etableret tilstrækkelige faciliteter til de ansatte?
- ✓ Er der iværksat tilstrækkelige brandsikkerhedsforanstaltninger (f.eks. ildslukkere, flugtveje)?
- ✓ Er der førstehjælpsfaciliteter?
- ✓ Er de eksisterende strømførende ledninger (nedgravede eller luftledninger) kortlagt, og er der etableret procedurer til håndtering heraf?
- ✓ Er der iværksat foranstaltninger for at sikre, at de elektriske systemer er i en sikker tilstand?
- ✓ Holdes kørende og gående trafik adskilt?
- ✓ Er køretøjs- og anlægsoperatørerne tilstrækkeligt uddannede, og har de alle de nødvendige tilladelser og certifikater?
- ✓ Er adgangsvejene i en sikker tilstand?
- ✓ Er der tilstrækkeligt frirum omkring køretøjer i drift?
- ✓ Fungerer maskinernes sikkerhedsanordninger (f.eks. lydsignaler, beskyttelsesskærme)?
- ✓ Er elevatorer og hejse monteret korrekt og kontrolleret af kompetente personer?
- ✓ Er alt arbejdsudstyr og maskineri i en sikker tilstand?
- ✓ Opstilles, ændres og nedtages stilladser af kompetente personer?
- ✓ Kontrolleres stilladsernes tilstand regelmæssigt og efter dårligt vejr (f.eks. stærk blæst)?
- ✓ Er der opstillet foranstaltninger, der skal forhindre ansatte i at falde ned og beskytte dem mod nedstyrtende genstande?
- ✓ Er behovet for manuel håndtering elimineret overalt, hvor det er muligt (f.eks. ved hjælp af mekanisk udstyr)?
- ✓ Leveres materialer i håndtérbare størrelser og vægte med henblik på i videst muligt omfang at mindske risikoen for rygskader?
- ✓ Er de ansatte blevet instrueret og undervist i, hvordan man løfter på en sikker måde?
- ✓ Er der udarbejdet en vurdering med henblik på at mindske risikoen for arbejdsrelaterede bevægeapparatsskader (f.eks. i forbindelse med støbning, armering, svejsning eller maling)?
- ✓ Er alle foranstaltninger, der kan fjerne eller nedbringe udsættelsen for støj og vibrationer, iværksat?
- ✓ Findes der i det nødvendige omfang ordninger for tilsyn med arbejdstagernes sundhed?
- ✓ Er der etableret rækværker overalt, hvor det er påkrævet?
- ✓ Er ikke-bæredygtige tage eller dele af tage (f.eks. ovenlysvinduer) klart afmærkede?
- ✓ Er huller beskyttet med klart afmærkede og faste overdækninger for at forebygge faldulykker?
- ✓ Kan en opgave løses på en mere sikker måde end fra en stige, f.eks. ved at bruge lift?
- ✓ Er eventuelle udgravninger udført med anlæg eller på anden måde sikret, så risikoen for sammenstyrtning minimeres?
- ✓ Er der opstillet beskyttelse, der skal forhindre, at køretøjer eller mennesker falder ned i udgravninger?
- ✓ Inspicerer en kompetent person regelmæssigt udgravningen?

(²) En liste over minimumsforskrifterne for sikkerhed og sundhed på byggepladser findes i Rådets direktiv 92/57/EØF af 24. juni 1992 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed på midlertidige eller mobile byggepladser.